

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrta leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Uredništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torika opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Vojska z verolomno Italijo.

Cesar nas kliče. — Naša mornarica je prva napadla. — Prvi uspehi na morju. — Naše brodovje pred Jakinom. — Prvi boji na Tirolskem in pri Gradiški. — Blazne italijanske zahteve. — Italijanska nevhvaležnost. — Italijanski kralj ni držal besede. — Zopet velika zmaga v Galiciji. — Nad 21.000 ujetih Rusov. — Avstrijci obkoljujejo Przemysl.

Mojim narodom!

Italijanski kralj Mi je napovedal vojsko. S tem je prelomila Italija zvestobo obema svojima zavezanca, kakor tega ne pozna zgodovina.

Po več kot trideset let trajajoči zvezi, med katero je lahko Italija pomnoževala svoje ozemlje in se nemoteno razvijala, nas je v uri nevarnosti zapustila in z vihrajočimi zastavami prestopila v tabor naših sovražnikov.

Mi Italiji nismo grozili, njenega ugleda nismo manjševali, dotaknili se tudi nismo ne njene časti, ne njenih koristi. Svoje zavezniške dolžnosti smo vedno zvesto izpolnjevali in smo jo celo podpirali, ko je bila v vojski.

A storili smo se vec: Ko se je Italija poželjivo ozirala čez našo mejo, smo se odločili k velikim in bridkim žrtvam, da bi se tako vzdržalo zvezno razmerje in mir. To so bile žrtve, ki so naše očetovsko srce zelo hudo bolele.

A italijanska poželjivost, ki je hotela trenutek za se izrabiti, je bila nenasitljiva.

In tako je prišlo do današnjega dogodka.

Mogočnemu sovražniku na severu so v desetmesečni velikanski borbi in v zvestem vojnem pobratimstvu z armadami Mojega visokega zaveznika Moje armade zmagovito kljubovale.

Potuhnjeni sovražnik na jugu nam ni noben novi nasprotnik.

Veliki spomini na Novaro, Mortaro, Kustoco in Vis, ki so bili vedno ponos moje mladosti, ter duh Raddeckyjev, nadvojvoda Albrehta in admirala Tegetthoffa, Mi dajejo poročstvo, da bomo tudi svoje meje na jugu uspešno branili.

Pozdravljam boja izkušene, zmagovite svoje čete, zaupam na nje in njene voditelje! Zaupam svojim narodom, katerih brezprimerna požrtvovalnost zasluži Mojo globoko očetovsko zahvalo.

Vsemogočnega pa prosim, da blagoslovi naše orožje in vzame našo pravično stvar pod svoje milostno varstvo.

Franc Jožef I. r.

Italija napove vojsko.

V nedeljo dne 23. t. m. je izročil dunajski italijanski poslanik vojvoda Avarna našemu zunanjemu ministru Burianu besedilo, s kojim je napovedal italijanski kralj Avstriji vojno za dne 24. t. m. Vojno stanje med Italijo in Avstrijo se je torej začelo v ponedeljek dne 24. t. m. po polnoči zjutraj.

Naša mornarica začne.

Dunaj, 24. maja.

Poveljstvo avstrijske vojne mornarice uradno razglša:

Naše vojno brodovje je v noči, ki je sledila vojskini napovedi, t. j. od 23. na 24. maja, priplulo ob italijansko izhodno obal med Benetkami in mestom Barletta (v južni Italiji nasproti Kotorju) ter je na mnogih krajih uspešno obstreljevala vojaško važne postojanke.

Istočasno so metali naši morski zrakoplovi na zrakoplovno poslopje v mestu Chiaravalle kakor tudi

na vojaške priprave v Jakinu (Ankoni) ter orožarno v Benetkah bombe, vsled česar je nastala občutna škoda in požari. Mesto Jakin leži ob izhodni italijanski obali jugozahodno od otoka Vis, Chiaravalle pa nekaj kilometrov zahodno od Jakina.)

Prvi boji na Tirolskem.

Dunaj, 24. maja.

Avstrijski generalni štab uradno razglša:

Ko je nastalo vojno razmerje med Avstrijo in Italijo, so se pričeli na nekaterih posameznih krajih ob tirolski meji manjši boji.

Na primorski državni meji se je pri obmejnem kraju Strassoldo pojavila italijanska kavalarija.

Italijani na avstrijski zemlji.

Naš osmi sovražnik je svoje domnevano osvojevalno napadanje pričel na čudni način. Prepovedano je, da bi se o tem sedaj že natančneje poročalo. V nekem uradnem poročilu se povdarja, da se je že pri trgu Strassoldo na Primorskem pojavila italijanska kavalarija. Bila je skoro gotovo kavalarija, ki je namenjena za poizvedovalno službo. Kavalarijska četa je skoro gotovo pridrla v smeri od italijanske trdnjave Palmanova (zahodno od Gradiške), kjer je nastanjen stalno en kavalarijski polk. Strassoldo je majhen avstrijski obmejni trg, 5 km južno od stare italijanske obmejne postojanke Palmanova, ter leži samo 1 km od avstrijske meje, 5 km severno od Červinjana ob železnici Tržič-Benetke. Strassoldo leži na ravnini, ki je samo 10 m nad morsk gladino. V tem kraju so se leta 1797 vršili boji med četami nadvojvode Karola in francoskega generala Bernadotte. Francozi so takrat prisilili avstrijske čete, da so se umaknile proti Gradiški. (Ozemlje, kjer so se vršili prvi boji, leži severo-zahodno od Trsta v kotu med Oglejem in Gradiško.)

Predzgodovina vojske.

Italijanska vlada je izdala „zeleno knjigo“ (tako imenovano po zelenem ovoju), v kateri skuša — seveda ugodno za italijansko javnost — opravičiti svoje nastopanje proti Avstriji. Ta v italijanskem duhu spisana knjiga dovolj glasno obtožuje Italijo za hrbtnost in izdajalstvo, za to hočemo po njej podati predzgodovino sedanje vojske, tako da nam niti najhujši Italijan ne bi mogel očitati, češ, da gledamo vse skozi avstrijska očala. Poglejmo torej italijansko nenasitnost skozi italijanska očala.

Italiji ni po volji naše prodiranje v Srbijo.

Dokler je bil San Giuliano italijanski zunanji minister, sta bila kralj in vlada popolnoma zadovoljna z razmerjem do Avstrije. Šele ko je v jeseni umrl San Giuliano in je prišel na njegovo mesto framon židovskega pokoljenja Sonnino, se je začelo rovarjenje proti Avstriji. Zato se pričinja zelena knjiga z brzojavko Sonninovo, ki opozarja italijanskega poslanika na Dunaju, vojvoda Avarno, naj sporoči avstro-ogrskemu ministru grofu Berchtoldu, da avstrijsko prodiranje v Srbijo pomeni dogodek, o katerem govori člen 7. trozvezne pogodbe. Ta člen obvezuje našo vlado, da se sporazume prej z Italijo, katere ima še pravico do odškodnine, četudi Avstrija kako ozemlje le začasno zasede.

Vojvoda Avarna je sporočil nato dne 12. dec., da je naznanil to dunajski vladi, da pa je grof Berchtold odgovoril, da vojska s Srbijo ni napad, ampak obramba, ter je iz tega sklepal, da s tem ni dan položaj, da bi se dogovarjali z Italijo.

Nemčija posreduje.

Dne 14. dec. sporoča Avarna, da se je nemškemu poslaniku na Dunaju na podlagi navodil iz Berlina posrečilo, da pregovori Berchtolda, da se dogovarja z Italijo o odškodninah. S tem se je začel razvijati italijanski apetit. Dne 20. dec. je naznanil grof Berchtold vojvodi Avarni, da je voljan dogovarjati se o odškodninah. Isti dan je Sonnino izjavil tudi knez Bülow, da je došel v Rim, da izboljša dobro razmerje med Italijo in Nemčijo. Italija ima vseka- kor pravico (!) s svojo željo, razpravljati o odškodninah, ki se bodo dovolile, kakor hitro doseže Avstrija kake gotove uspehe. Sonnino je odgovoril, da bi se Italija še nadalje zadržala nepristransko, če bi mogla doseči zadostitev nekaterih svojih narodnih teženj.

Italija zahteva Trst in Trident.

Dne 14. jan. je izjavil Sonnino knezu Bülowu, da je trajno slogo z Avstrijo možno doseči le, če se popolnoma izloči iredentistična formula o Tridentu in Trstu. Knez Bülow je odgovoril, da bi Avstrija hotela rajše vojsko, ko pa prepusti Trst. Upa, da doseže, da se odstopi Trident, drugega pa nič. Nato so se vršila pogajanja in dogovori dalje.

Burian nastopi.

Med tem je grof Berchtold odstopil in Burian zavzame njegovo mesto. Burian se skrajno brani dogovorov in zelena knjiga pravi, da Burian zavlačuje pogajanja. Toda dne 27. marca je vendar le izjavil italijanski vladi, da je voljan pogajati se o odškodninah, ako sprejme Italija sledeče obveznosti.

Blazne zahteve Italije.

Dne 8. aprila je Sonnino na avstrijsko zahtevo stavil naslednje protizahteve:

1. Odstopitev južnih Tirol z vsemi ozemlji, ki so pripadala leta 1811 k staremu italijanskemu kraljestvu.

2. Poprava meje v korist Italije na njeni izhodni strani, všteti Gorico in Gradiško; pri tem bi se končala meja ob morju med Tržičem in Trstom pri Nabrežini. Zraven bi pa še spadal Tolmin, Bovec in Naborjet.

3. Mesto Trst z okolico, ki bi obsegala na severu Nabrežino in na jugu Koper in Pirano, postane samostojna, popolnoma neodvisna država. Avstrija se odreče vsaki nadvladi.

4. Avstrija odstopi Italiji otoke okrog Korčule.

5. Italija bo zgoraj imenovane pokrajine takoj zasedla. Trst in njegovo ozemlje Avstriji takoj zapuste.

6. Avstrija prizna popolno nadvlado Italije nad Valono.

Avstrija se popolnoma odpove težnjam v Albaniji.

8. Avstrija bo one prebivalce odstopenih pokrajin, ki so bili iz vojaških ali političnih razlogov obsojeni, popolnoma pomilostila.

9. Italija bo plačala Avstriji 200 milijonov lir v zlatu.

10. Italija ohrani popolno nepristranost napram Nemčiji in Avstriji tekom cele sedanje vojske.

11. Tekom cele sedanje vojske se odpove Italija, da bi se pozneje kedaj v svojo korist sklicevala na člen 7, in Avstrija se odpove istotako na to glede otočja Dodekanesos v Egejskem morju.

Vesti o miru z Rusijo.

Začetkom mesca aprila so se začele med diplomacijo, tako trdi zelena knjiga, siriti vesti o posebnem miru med Avstrijo in Rusijo, ki so se trdovratno vzdrževale. Za to je postal italijanski ministrski svet nemiren ter je zahteval takojšnji odgovor.

Italija odpove zvezno pogodbo.

Ker so zamolčena nadaljna pogajanja z Avstrijo in dalekosežne avstrijske dovolitve, za to zelena knjiga popolnoma lahko pride do sklepa, da ji ni preostalo drugega, nego da odpove pogodbo z Avstrijo. Odpovedno listino je vojvoda Avarna izročil 4. maja na Dunaju ministru Burianu.

Kaj zamolči Italija.

Italija v zeleni knjigi popolnoma zamolči, da se je že ves čas za našim hrtom pogajala tudi s tropskimi in da je bil dogovor z našimi sovražniki že gotov, ko še je stala z nami v zavezniškem razmerju.

Avstrija odpovedi ne sprejme na znanje.

Avstrijska vlada je dne 21. t. m. naznanila italijanski vladi, da njene odpovedi zvezne pogodbe z dne 4. maja ne sprejme na znanje, ker sta Italija in Avstrija sklenili dne 5. dec. 1912 slovesno pogodbo, da traja zveza med njima do dne 8. julija 1920 in da se mora eno leto prej odpovedati, predno postane neveljavna.

S tem je Italija pred celim svetom označena — kot verolomnica.

Italija plačuje z nehvaležnostjo.

Svedski list „Dagens Nyheter“, ki stoji popolnoma na strani tropskega, piše o trozvezi in Italiji ter o željah Italije sledeče:

„Kar se tiče še drugih ciljev, ki jih je gojila Italija, ko je še bila v trozvezi, nima ona pravzaprav nobenega vzroka se čutiti razočarano. Po strašnem porazu, ki so ga doživeli Italijani v Abesiniji pri mestu Adua, ko so se bojevali zoper kralja Menelika, kateri je Italijo v vojaškem oziru zelo oslabil, bi postala Italija velik slabič, ako ji ne bi stali ob strani Avstrija in Nemčija. Staroznana stvar pa je, da hvaležnost in tista čednost, katera bi se v politiki posebno spoštovala. Ko so se evropske velevlasti pripravile radi pokrajine Alžir v Afriki, je Italija podpirala težnje Francije in Anglije proti Nemčiji in se ji je tako skazala „hvaležno“ za vse prejšnje njene podpore. Ko je Italija pričela znani roparski pohod proti Tripolisu in ni prav nič obvestila svojih dveh zavezniških tovarišic, kakšen je njen namen s Tripolisem, se ji je pustila od strani Avstrije in Nemčije popolnoma prosta roka pod pogojem, da se Balkana ne prilegne v bojni metež. To pritrjenje je smatrala Italija kot nekaj samoobsebi umevnega in je bila radi pristavka glede Balkana še zelo razljučena.

Med balkansko vojsko se je Italiji priznalo, da so njene koristi od izhodni obali Jadranskega morja (ob Albaniji) istovetni z koristmi, ki jih ima ob tej obali Avstrija. Italija pa, namesto da bi bila s to važno pridobitvijo zadovoljna, je postala še bolj prešerna in je svojo poželjivost še povečala. Videlo se je, da bi Italija rada spremenila Adrijo v svoje važno vojaško opiralnico.

Peta vojska z Italijo.

Peti stopa naša Avstrija na bojišče, da se meri z Italijo. V 67. letih je križala naša armada že štirikrat svoje orožje z italijanskim in mnogo slave je vzeveto avstrijskim polkom na italijanskih bojnih poljih. Leta 1848 se je dvignila takrat avstrijska Lombardija in sardinski kralj Karol Albert, imenovan „spada d'Italia“ — meč Italije, je podprl ustajo s svojo armado. „Piemontezariji“ so takrat nastopili proti avstrijskim četam z znatno premočjo, zasedli so Milan, ustanovili v Benetkah republiko — toda sijajni talent očeta Radeckega je kmalu zasijal v novi luči. Po ojačenju svojih čet je udaril avstrijski vojskovodja z vso silo na armado Karola Alberta, jo večkrat porazil ter pri Custozzi (25. julija 1848) sijajno premagal. Karol Albert je bil prisiljen skleniti v avgustu premirje ter prepustiti zavojevano Lombardijo zopet Avstrijcem.

Že v zgodnji pomladi leta 1849 se je razbesnela druga vojna, katero je pričel Karol Albert, zanašajoč se na vsled ogrskih homatij nastalo notranjo oslabelost monarhije. Toda sardinska armada je bila takrat

povsem nesrečna. Radecky jo je dvakrat pri Mortari (21. marca) in pri Novari (23. marca) tako odločno porazil, da se je moral Karol Albert v prilog svojemu sinu Viktorju Emanuelu odreči prestolu, da omogoči mir, iz katerega je izšla sardinska kraljevina neoškodovana, ker so se zanjo zavzele zapadne velesile. Od leta 1852 je vodil piemontsko zunanjo politiko grof Camillo Cavour, učitelj in mojster vseh italijanskih narodnostnih teženj. Cavour je pridobil Napoleona in leta 1858 sta podpisala Napoleon in Cavour v kopanecu Plombières zvezno pogodbo, naperjeno proti Avstriji. Leta 1859 je prišlo do vojske in dne 29. aprila so prekoračile avstrijske čete sardinsko mejo. Toda očeta Radeckega ni bilo več in armadi je načeloval nesposobni general Gyulay. Tudi se je kmalu pokazala številna premoč sovražnika: Viktor Emanuel je imel 80.000 mož, Garibaldi je načeloval močnim prostovoljskim četam, od zapada pa je prikoralala francoska armada. Nesrečna bitka pri Magenti (4. junija) je zrevolucionirala celo Italijo. Sledila je bitka pri Solferinu (23. junija) in 11. julija je bilo sklenjeno premirje v Villafranca, kateremu je sledil stalni mir v Curihu (10. novembra 1859). Benečija je ostala avstrijska, v ostali Italiji se je začelo zedinjevanje.

Ko je Bismarck pripravil vojno z Avstrijo, je prišlo med Prusijo in Italijo do zveze (8. aprila 1866) in vpadu pruske armade v avstrijske dežele (14. junija 1866) je sledila vojna napoved Italije (20. junija). Proti Prusom naše orožje ni bilo srečno, tem slavnější pa so bili boji na jugu, kjer je načeloval armadi vredni naslednik Radeckega — nadvojvoda Albreht. Slavna zmaga Custozzi (24. junija) in pomorska bitka pri Visu (20. julija) sta najsvetlejši točki v vojni zgodovini 66. leta. Vsled dogodkov na severu pa se te zmage niso mogle izriniti in dunajski mir (3. oktobra 1866) je določil sedanje meje obeh držav — meje, v katerih se je postavila v teh dneh naša preizkušena armada in kjer v trenutku že pokajo puške in grmijo topovi...

Enoindvajseta vojna napoved.

Vojna napoved Italije je enoindvajseta med vsemi vojnimi napovedi sedanje svetovne vojske in osma vojna napoved nasproti Avstriji. V naslednjem navajamo posamezne vojne napovedi po vrsti: 28. julija 1914 Avstrija — Srbiji; 2. avgusta Nemčija — Rusiji; 3. avgusta Nemčija — Franciji; 4. avgusta Anglija — Nemčiji; 5. avgusta Črnagora — Avstriji; 5. avgusta Nemčija — Belgiji; 6. avgusta Srbija — Nemčiji; 6. avgusta Avstrija — Rusiji; 12. avgusta Črnagora — Nemčiji; 13. avgusta Francija — Avstriji; 13. avgusta Anglija — Avstriji; dne 23. avgusta Nemčija — Japonski; 24. avgusta Avstrija Japonski; 26. avgusta Avstrija Belgiji; 31. oktobra Turčija — Rusiji; Turčija — Franciji; Turčija — Angliji; 2. novembra Srbija — Turčiji, Črnagora — Turčiji; 10. novembra Turčija — Belgiji; 23. maja 1915 Italija — Avstriji. Tej 21. napovedi bodo sledili gotovo še 22. in 23., ker bodete tako Nemčija kakor Turčija brezpogojno stopili na stran svoje zaveznice. Z vstopom Italije v vojno se je pomnožilo število vojskujočih se narodov za 36 milijonov. Države, ki se vojuejo, štejejo skupaj okrog 933 milijonov prebivalcev, torej več kakor polovico vsega človeštva! Avstrija 52 milijonov, Nemčija s kolonijami 80 milijonov (65 in 15), Anglija s kolonijami 420 milijonov (45.5 in 375.5), Francija s kolonijami 93 milijonov (39.6 in 53), Rusija 170 milijonov, Japonska 70 milijonov, Belgija 7.4 milijonov, Srbija 4.2 milijona, Črnagora 0.5 milijonov, Italija 36 milijonov.

Naše priprave proti Italiji.

Iz časnikarskega stana se poroča: Čez trideset let združena z Avstrijo, sta nam upadli v hrbet italijanska armada in italijansko vojno brodoge. Ze od pričetka evropske vojne je Italija pospešila svoje oboroževanje, naperjeno proti Avstriji, in je v Benečiji in v ozemlju, ki mejni ob našo državo, storila odredbe, ki se jih nikakor ne more spraviti v sklad z zavezniškim razmerjem. To obnašanje Italije je moralo po dosedanjih izkušnjah z našo zaveznicco vzbuditi zelo resne pomisleke. Misel, Italija bi mogla, pozabivši svojo čast, uskočiti v tabor naših sovražnikov, se ni mogla več opustiti. Ko je postajalo v spomladi vedno bolj jasno, da se pripravlja italijansko armadno vodstvo na izdajalski napad na našo, na severu z rusko premočjo se borečo armado in je tudi začela zbirati čete ob italijansko-avstrijski meji, se je moralo odločiti naše armadno vodstvo, da odredi vse potrebno, da je pripravljeno na izdajalski napad. Na obmejnem ozemlju so se vršile priprave za slučaj vojske. Ne glede na grozečo nevarnost na našem jugo-zahodu so se nadaljevala vojna podvzeta proti Rusiji z vso silo in so se mogli doseči že v tem mesecu tako sijajni uspehi našega orožja v zahodni Galiciji. Sedaj, ko je postalo sramotno izdajstvo naše zaveznice gola resnica, bodo naše zmagovalne čete udarile z vso silo po sovražniku, ki je izmed vseh naših sovražnikov najneznajnejši. To poluradno poročilo nam hoče v previdnih besedah povedati, da nas izdajstvo ni presenetilo, ampak da smo ob meji proti Italiji dobro pripravljene. Bog nam daj srečo!

Naše gorske postojanke.

Svedski göteborgski ugledni list za trgovino in ladjeplavstvo piše o Italiji: Moč Italije mora izkrcavati med krvavim in brezuspešnim naskokom na utrjene avstrijske postojanke na gorah. Približno 30 let je obstajala zveza. Italija se ji mora zahvaliti za nje-

vo varnost in ker se je po njej razvila v velesilo in ker je postala naselbinska država.

Kaj pravijo naši častniki.

Vojni sotrudnik lista „Zeit“ poroča dne 21. t. m. Na bojni črti naše armade v Galiciji sem večkrat govoril s častniki o grozeči italijanski nevarnosti. O tej novi nevarnosti se govori povsod zelo resno, a z zelo znanim zaupanjem in seveda tudi s pravično jezo. Naši častniki cenijo zelo visoko izkušnje armade v dolgi vojski, osobito v gorah. Noben tuj opazovalec si ni mogel pridobiti teh koristi. Če kdo v Italiji sodi, da po novi nevarnosti izgubi naša armada zaupanje, se moti. V trenutku vojne napovedi pokaže v dolgem času preizkušena armada, da prestopi tudi to preizkušnjo. Plamtečih oči so mi to izjavljali tako generali kakor tudi navadni vojaki.

Italijanski vojni načrti.

O italijanskih vojnih načrtih razpravljajo razni švicarski listi. Zenevski „Journal“ hoče vedeti, da bo Italija predvsem pomagala pri Dardanelah, na avstrijski meji in pa tudi v Albaniji pa se bo samo branila. Tu jo bodo podpirale tudi francoske čete (1). V zadnjih dneh so odšli baje v Albanijo močni prevozi italijanskih čet.

Grški list „Hestia“ poroča, da namerava Italija svojim novim zaveznicom (Francozom in Angležem) za borbo ob Dardanelah dati na pomoč 40.000 mož. Tudi manjši del italijanskega brodoge bo dala Italija zaveznicom na razpolago. Ostali del italijanskega vojnega brodoge bo razdeljen med Adrijo in Sredozemskim morjem. Italijanski podmorski čolni so dobili nalogo, da morajo napasti Polo. Gorej omenjeni list pravi, da bo Italija izkrcala v Črnigori nekaj svojih čet, katere imajo nalogo zasesti Kotor in sploh ojačiti črnogorsko bojno črto.

Procesije v Italiji prepovedane.

Italijanska vlada je prepovedala s posebnim odlokom vse procesije, obhode in shode. Prepovedano je tudi v Italiji običajno spremljanje sv. popotnice, ki jo nese duhovnik bolniku. Istotako so prepovedani tudi pogrebi (spremljanje mrličev na pokopališče).

Klobuk mu zbil z glave.

Ko je italijanski veleposlanik v Berlinu dne 20. maja zapustil veleposlaniško palačo, je skočil neki polodrasli fant za avtomobilom ter je zbil veleposlaniku klobuk z glave, ne da bi se bil veleposlanika dotaknil ali ga morda na kakoršenkoli način ranil. Nekaj gospod je mladeniča takoj zgrabil ter ga zasluzeno naseškal. Cim je državni kancelar izvedel za dogodek, je izrazil veleposlaniku še isti večer po svojem pobočniku svoje živahno obžalovanje, državni tajnik pa se je pisмено opravičil.

Koliko Italijanov živi v Avstriji.

Krakovski list „Nova Reforma“ objavlja število izven Italije živečih Italijanov, katere bi se morale po mnenju sanjarja d'Annunzia „osvoboditi.“ Po zadnjem ljudskem štetju živi v Avstriji zavsem 768.000 Italijanov, od teh jih pripade na Tirolsko 386.000 (na 561.000 prebivalcev drugih narodnosti), na Primorsko s Trstom 119.000 (na 111.000 drugih narodnosti), na Goriško 90.000 (na 117.000 drugih narodnosti) in na Istro 147.000 (na 256.000 drugih narodnosti) v zadnjih treh deželah so Slovenci v večini, tako na Goriškem za 155.000 prebivalcev, v Trstu za 57.000, in v Istri za 223.000 prebivalcev. V Franciji živi čez eden milijon Italijanov, od teh pripade na Savojsko čez 500.000, na otok Korsika 300.000 in na Tunis 125 tisoč prebivalcev. V Švici živi čez 300.000 Italijanov, od teh pripade samo na kanton Tesin 156.000 Italijanov. List stavi vprašanje, če so italijanski vojni hujšakci tudi kaj mislili na milijon Italijanov, ki žive v Franciji, in če so pozabili na Italijane, ki žive v Tunisu, katere bi se moralo istotako osvoboditi, če bi se hotelo ustvariti veliko Italijo.

Čudež sv. Januarja v Neapelnu.

V Neapelnu na Laškem so v cerkvi S. Chiara shranjeni ostanki mučenca sv. Januarja. Med drugim tudi strjeno kri tega svetnika, ki se spremeni dvakrat na leto, prvo nedeljo v majniku in pa 19. septembra na praznik tega svetnika v tekočo. Letos je ljudstvo z veliko napetostjo pričakovalo ta čudež. Rimski dopisnik dunajskega lista „Reichspost“ se je peljal nalašč v Neapelj, da bi bil pričujoč, ko se je ta čudež zgodil. Kar je tam doživel, je takole sporočil svojemu listu: Dopoldne prvo nedeljo v majniku so prenesli iz stolne cerkve v cerkev S. Chiara glavo svetnika Januarja. Popoldne pa se je vršila velikanška procesija, pred katero so nesli 40 kipov svetnikov, v procesiji sami pa strjeno kri sv. Januarja in njegov kip. Oboje so postavili na glavni oltar v cerkvi S. Chiara. 82letni neapeljski kardinal Frisco je držal visoko dvignjeno posodo s krvjo sv. Januarja, krog njega pa se je drenalja množica vernikov in poročevalcev listov tako, da so policijski uradniki le s silo mogli vzdrževati red. Pele so se litanije in misere, nato so pa verniki molili, da naj svetnik izprosi svetu zopet mir in naj v znamenje mirne bodočnosti napravi čudež. Opazovali smo vsak gib kardinala. Po 17 minutah molitve je postala masa strjene krvi tekoča. 70 prič, med njimi 20 časnikarjev je gledalo osuplo na relikvijo. Zvonovi so zazvonili, od cerkve po mestu pa so se razlegali vsikliki radosti. Tudi 19. septembra 1914 sem bil pričujoč pri čudežu. Takrat je trajalo 43 minut, da je postala kri tekoča, in sicer ravno v trenutku, ko je molilo ljudstvo: vojske, kuge in lakote nas reši, o Gospod!

Novejša poročila.

Italijanski kralj ni držal besede.

Naš cesar je ob izbruhu svetovne vojske leta 1914 brzojavil italijanskemu kralju, da je radi vmešavanja Rusije v spor s Srbijo in zavoljo mobilizacije ruske armade odredil splošno mobilizacijo. Cesar Franc Jožef je izrazil v tej brzojavki upanje, da sme računati na podporo svojih zaveznikov.

Kralj Viktor Emanuel je na to odgovoril dne 2. avgusta: „Prejel sem brzojavko Vašega Veličanstva. Mislim, da ni potrebno Vašemu Veličanstvu dati zagotovilo, da bo Italija, katera se je na vse mogoče načine trudila, da bi se ohranil mir ter bo tudi še z vsemi močmi delala na to, da se kmalu doseže mir, napram svojim zaveznikom ohranila srčno prijateljsko razmerje, kakor to odgovarja trozvezni pogodbi, njenim odkritosrčnim čustvom in velikim koristim, ki jih mora zastopati. Viktor Emanuel.“

Besedilo te brzojavke se bo poznejšim rodovom služilo kot dokaz, kako je italijanski kralj Viktor Emanuel III. snedel dano besedo. Sedaj je še bolj jasno, zakaj je naš viteški vladar pričel odlic: „Mojim narodom“ z obtožnimi besedami: „Italijanski kralj Mi je napovedal vojsko!“

Končna ponudba Avstrije Italiji

Avstro-ogrsko ministertvo za zunanje zadeve je dne 25. majnika izdalo rudečo knjigo, ki razpravlja predzgodovino naše vojske z Italijo. Zanimiva knjiga, ki razkriva pred celim svetom vso nezvestobo, zahrbtnost in pohlepnost Italije in njene vlade, med drugim tudi poroča o tem, kar je naša vlada stavila kot zadnjo ponudbo Italiji. „Zadnja ponudba“, tako poroča rudeča knjiga, „ki jo je pisnomo izdelal knez Bülow italijanski vladar, vsebuje te le bistvere točke: odstop italijanskega dela južne Tirolske, odstop z italijanskim prebivalstvom nasotnega ozemlja zahodno od Soče, v Trstu se ustanovi vsučeljsko mesto, mesto dobi ime cesarskega svetovnega mesta, mesto dobi ustavo, ki mu zagotavlja avtonomijo in italijanski značaj, svobodna luka se ohrani in po potrebi poveča; naša vlada je pripravljena priznati popolno nadoblast Italije nad Valono in njeno okolico; Avstrija izjavi svoje polno nezanimanje za Albano; Avstrija se odpove zahtevam zavoljo od Italije zasedenega otočja Dodekanezos v Egejskem morju. Od Italije pa je Avstrija kot vračilo zahtevala samo izjavo, da bo Italija med celo vojsko napram Avstriji, Nemčiji in Turčiji ostala nepristranska in odstopila od vseh protizahtev v slučaju kakih pridobitev, ki bi jih Avstrija dosegla med vojno ali pa pri sklepanju mira.“ Na to končno ponudbo je Italija končno odgovorila z vojno napovedjo dne 23. majnika.

Judezevo plačilo.

List „Tidende“ poroča iz Londona, da je Italija dosedaj dobila na račun vojnega posojila, ki ga da Anglija Italiji, že 900 milijonov šilingov (okrog eno milijardo kron), in sicer je 450 milijonov Italija prejela od Anglije že mesca novembra 1914, torej v času, ko je še Italija bila pri trózvezi.

Vojska med Italijo in Nemčijo.

Italija Nemčiji sicer ni napovedala vojske, a kakor se uradno poroča iz Berolina, smatra Nemčija sedaj, ko je Avstrija v vojnem stanju z Italijo, da je tudi njej vojska napovedana.

Odpotovanje poslanikov.

Zastopnika Avstrije in Nemčije sta dne 24. maja zapustila Rim. Ističasno so odpotovali tudi avstrijski in nemški poslaniki pri Vatikanu. Ostali bodo, dokler bo trajala vojska, v mestu Lugano v Švici. Španski poslanik Ramon Prina Millet je v imenu svoje vlade prevzel varstvo nad avstrijskimi podložniki v Italiji. Varstvo Nemcev v Italiji pa je prevzela Švica.

Italijanski poslanik pri turški vladi je, kakor se poroča iz Carigrada, s poslaniškim osebjem vred dne 24. maja zapustil Carigrad. — Dne 26. maja pa je italijanski poslanik v Berolinu s posebnim vlakom odpotoval v Italijo.

Sv. Oče protestira.

Italijanski kralj je potrdil Salandrov sklep, da je diplomatska nedotaknjenost zastopnikov Avstrije, Prusije in Bavarske pri Vatikanu odstranjena. Sv. Oče je vložil zoper to odredbo italijanske vlade protest.

Feldmaršal Friderik na armado.

Avstrijski vrhovni poveljnik feldmaršal nadvojvoda Friderik je o priliki italijanske vojskine napovedi izdal na vse avstrijske čete in tudi na tiste nemške čete, ki so podrejene našemu vodstvu, posebno armadno povelje. V tem povelju najpoprej objavlja cesarjev odlic „Mojim narodom“ in potem dostavlja: „Vojaki! Slišali ste v tej resni uri izgovorjene besede Vašega premilostljivega in najvišjega vojnega poveljnika. Cesarjeve besede označujejo vso sramotno podlost našega novega sovražnika, ki povrača desetletja trajajočo zvestobo s sramotnim izdajstvom. Vojaki! Cesarjeve besede nam pa tudi označujejo nove in velike naloge, kojih rešitev polaga Njegovo Veličanstvo in domovina s polnim zaupanjem v naše roke.“

Ne nov, pošten sovražnik nam stopa nasproti, oko proti očesu, ne! Besedolomni dosedanji zaveznik

zmagoslavni avstrijsko-nemskih armad in vojnih brodovij, ki so ostale po desetmesečnih hudih bojih zoper polovico sveta nepremagane in močnejše, kakor kardakoli po prej, nam vpada sedaj potuhnjeno v urbet. Vojaki! Naša naloga je, da s krvjo in železom kaznujemo to brezprimerno obnašanje naših sovražnikov in jim zopet pokažemo pot, ki so jo jim pokazali naši predniki pri Mortari in Novari, pri Kustoci in Visu. Naš iskreno ljubljen, najvišji vladar, ki je storil vse, da prihrani nam in naši zaveznici to novo preizkušnjo, naj zopet vidi v nas duha Radeckega, Nadvojvode Alberta in Tegetthoffa. Hočemo tisti njihovi vredni nauki.

Velljo sovražnikov, veliko časti! Naj bo naš bojni klic. Tako pozdravljamo našega prevzvišenega cesarja in kralja in naše zveste zavezniske čete, tako pozdravljamo na severu naše tovariše, ki stoje na jugu pripravljeno, da zabranijo sramotni upad sovražnika v naš hrbet, dokler ne napoči tudi na jugu dan, ki bo prinesel hravno pločilo.

Vojak! Ljudina brez bojznosti z vso hrabrostjo po novem sovražniku! Z božjo pomočjo in v zvezi z našimi zvestimi zavezniskimi četami bomo premagali tudi tega novega sovražnika.

Italijanski napadi ob tirolski in koroški meji odbiti.

Dunaj, 25. maja.

Avstrijski generalni štab uradno razglasa:

Na južno-zahodnem bojišču so ob tirolski in koroški meji prekorčili mejo manjši italijanski oddelki, osobito alpini (planinci). Kjerkoli so trčili na naše postojanke in so bili obstreljevani, so se vrnili.

Prvi slavni čini naše mornarice.

O prvem napadu avstrijske mornarice na italijansko izhodno obrežje se je izdalo dne 25. maja naslednje uradno poročilo:

V ponedeljek, dne 24. maja, pred solnčnim izhodom, torej 12 ur po italijanski vojni napovedi, je avstrijska mornarica napadla na več krajih med Benetkami in Barletto italijansko izhodno morskobal.

Napad na Benetke.

V Benetkah je naš mornariški zrakoplov vrzel na mesto 14 bomb. Bombe so vnele požar v benetški orožarni in močno poškodovala italijanskega torpednega rušilca v pristanišču: več bomb je padlo tudi na kolodvor, z loga obla in zrakoplovno pristanišče. Naš rušilec „Scharisbüte“ je vdrl v zelo ozki kanal Porto Corsini in je nenadoma opazil pred seboj dobro seden sovražen strelski jarek. Naša ladja je večino presenečenega moštva postrelila, nakar so tri zakrite velike obrežne baterije iz 12 cm topov začele obstreljevati našo križarko „Novara“ in torpedni čoln „St. 80“, ki sta se nalajala pred pristaniščem. Čoln „St. 80“ je bil z italijansko kroglo dobro zadet in sicer v sobo za častnike. En mož je bil težko poškodovan in čoln je dobil luknjo. „Novara“ je boj nadaljevala, da bi tako pomagala rušilec in torpednemu čolnu iz mučnega položaja. Krogle z „Novare“ so razstrelile italijanski strelski jarek in porušile vojašnico. Končno je bila tudi „Novara“ zadeta z dobro merjenim strelom. Mrtvi so bili ladjin poročnik Persich in 4 možje, 4 možje so bili težko in več lahko ranjenih. Sovražnikove izgube pa so najbrž 10- do 20-krat večje. „Scharisbüte“ je došel popolnoma nepoškodovan nazaj, torpedni čoln „St. 80“ pa je odplul v Polo. Ko so mu zadelali razpoko.

V Rimini

(mesto ob zahodni obali Italije nasproti Zadru) je naša oklopna križarka „St. George“ obstreljevala železniško postajo in most.

V Sentgaliji

(južnoizhodno od Rimin) je bojna ladja „Zrinski“ razstrelila železniški most, vodovodno pripravo, naprave ob pristanišču, kolodvorsko poslopje in železniški vlak. Kolodvor, vlak in bližnja hiša so zgoreli.

V Jakinu.

V Jakinu (nasproti dalmatinskemu mestu Šibenik) je glavna sila našega brodograjskega obratovanja stare utrdbe, kavalerijsko in artilerijsko taborišče, ladjedelnico, električno centralo, kolodvor, plinarno, skladišče petroleja, svetilnik in postajo za brezžično brzojavljanje.

Škoda, povzročena po topovski krogli in požaru, je zelo velika. Naši so ptopili v luki dva parnika ter uničili v ladjedelnici novo ladjo, ki je bila že skoro popolnoma izgotovljena. Italijani so na naš napad odgovarjali edino z lahko baterijo in z nekaterimi strojnimi puškami. V edini moderni urdbi „Alfredo Savo“ so se ob pričetu obstreljevanja topničarji pokazali pri topovih, a dva naša zrakoplova, ki sta ravno pravčasno z zračnih višin začela Italijane obstreljevati iz strojnih pušk, sta topničarje pregnala tako temeljito, na si niti niso več upali vrniti se k topovom.

Omenjena zrakoplova in še tretji so potem vrgli na zrakoplovno postajališče Chiaravalle (leži zahodno od Jakina) in na nekatere druge vojaške stavbe 30 bomb. Italijanski zrakoplov „Citta di Ferrara“ je na našo ladjo „Zrinski“ brezupne vrzel več bomb ter je skušal napasti naše brodograjske. Ko pa sta priplula dva naša letalca, ki sta pa že prej vse svoje bombe porabila, jo je italijanski zrakoplovec jaderno

odkuril. Isti sovražni zrakoplov ali kakega drugega je naše brodograjske že pol ure po polnoči opazilo na polovici pota Pola-Jakin. Bil je najbrž na potu proti Poli. Ko sta dve njega spremljajoči ladji zbežali pred ognjem naših topov, se je zrakoplov takoj obrnil in opplul v smeri proti severozahodu, in najbrž niti ni opazil našega brodograjskega.

Razdejanja na drugih krajih.

Naša bojna ladja „Radecky“ je obstreljevala železniški most čez reko Potenza (se izliva južno od Jakina v Jadransko morje). Most je zelo poškodovan. Ladja „Admiral Spaun“ je s štirimi rušilci obstreljevala železniški most čez reko Sinarca, železniško postajo, lokomotive, vodovodne priprave itd. v Campomarino (mesto na italijanski obali južnozahodno od našega otoka Vis), uničila svetilnik na otoku Tremiti (severnoizhodno od Campomarina) ter poškodovala svetilnik pri Torre di Mileto (izhodno od Campomarina).

Naši potopili italijansko ladjo.

Bojna ladja „Helgoland“ je s tremi rušilci obstreljevala mesto Vieste (ob rtu Monte Gargano nasproti dalmatinskemu mestu Dubrovnik) in mestu Manfredonia in je trčila pri mestu Barletta (ki leži še bolj južno ob izhodnoitalijanski obali) na dva italijanska rušilca, katera je takoj začela obstreljevati in zasledovati. En rušilec je utekel, drugega z imenom „Turbina“ pa sta naša rušilca „Csepel“ in „Tatra“ potisnila proti otoku Pelagosa (leži med rtom Monte Gargano in našim otokom Lagosta). Naša granatna krogla je zadela stroj in kotel na „Turbini“, ki je nato obstala, začela goreti in se je začela potapljati. Končno se je „Turbina“ udala.

Naši čolni „Csepel“, „Tatra“ in „Lika“ so rešili 35 mož od posadke, med njimi tudi poveljnika „Turbine“, drugega častnika in strojnega poveljnika. Vsi ti so sedaj naši ujetniki. Reševalno delo se je moralo prekiniti, ker sta se od severozhoda na daljavo 9000 metrov približali dve sovražni bojni ladji, in sicer ena od vrste „Vittore Emanuele“ in ena pomožna križarka. Kmalu nato je sledil pomorski boj, v katerem je samo rušilec „Csepel“ bil zadet po neznanem strelu. En mož je bil težko, dva pa lahko ranjena. Ladja „Helgoland“ in rušilci so na sovražni ogenj očitno dobro odgovarjali. Najbližja razdalja med obojema sovražnikoma je bila 8000 metrov.

Po kratkem času so naše ladje odplule iz območja sovražnega ognja. Naše brodograjske ni imelo razun navedenih nobene druge izgube.

Iz tega uradnega poročila je razvidno, da vlada med avstrijskimi mornarji res pravi Tegetthoffov duh. Ladje, ki so Italijane s svojimi napadi na njih obrežju tako hudo presenetile, so se namreč izpostavile veliki nevarnosti, a so svoj namen srečno dovršile. Slava našim junakom-mornarjem!

Velik učinek v Rimini.

Škoda, ki so jo napravile avstrijske ladje z obstreljevanjem italijanske obale, je izredno velika. V mestu Rimini je bilo 200 mrtvih. Prebivalstvo je zelo preplašeno. Vojni hujskači so utihnili.

Avstrijski podmorski čoln na zahodni obali.

Iz Rima se poroča, da je kapitan parnika „Firenze“ opazil v bližini italijanskega pristanišča Spezia (na zahodni italijanski obali južnoizhodno od Genova) podmorski čoln, ki je bil najbrž od avstrijskega vojnega brodograjskega.

Naši mornarji uničili lastne ladje.

Italijanska vlada je že delj časa pred izbruhom vojske pripravljala zaplembo avstrijskih in nemških trgovskih in drugih parnikov, ki ležijo v italijanskih lukah. To so zvedeli tudi naši kapitani in so — ker niso mogli več odpluti — polagoma uničili ladjine stroje in tako preprečili, da se sovražnik ne more posluževati naših ladij.

Italijanska vlada se boji ljudstva.

Italijanski kralj je s posebnim odlokom prepovedal neuradna poročila o številu mrtvih in ranjenih vojakov. Oblasti ne smejo v tem oziru dajati nikakih pojasnil, ker se je bati, da bi ljudstvo potem izgubilo navdušenje za vojsko ter zaupanje v vlado in doznage.

Italijani zakrivajo okna in svetle predmete.

Iz strahu pred Avstrijci, posebno pred našimi zrakoplovci, so italijanska vojaška poveljstva v mnogih krajih izdala povelje, da se morajo bliščeči predmeti in okna na javnih in velikih poslopih zakriti v sivo barvo. Tako je n. pr. vojaško poveljstvo v Milanu odredilo, da se mora zlatobleščeča Marijina podoba na milanski stolnici pobarvati s sivo barvo. Delavci s5 že odstranili dragocena okna na stolnici. V Veroni so izdali sedaj enake odredbe kot v Parizu, da se zavarujejo pred vsemi sovražnimi zrakoplovci. Če se bliža kak sovražni letalec, se dajejo s stolpa mestne hiše signali z zvonom. Ko nastopi noč, pa se morajo po mestih pogasiti vse luči, izložbena okna pa zapreti.

Kralj Viktor Emanuel v glavnem stanu.

List „Corriera della Sera“ poroča, da bo kralj odpotoval v italijanski glavni stan k načelniku generalnega štaba, da se osebno udeleži vojske zoper še „neodrešeno“ ozemlje.

Italijanski vrhovni poveljnik ponesrečil.

Vojvoda Aosta, kateremu je italijanski kralj poveril vrhovno poveljstvo italijanske armade, se je dne 24. maja na cesti v Treviso v Gornji Italiji (severozahodno od Benetk) z avtomobilom ponesrečil. — Lahke poškodbe so dobili pri nesreči vojvoda sam in njegovi spremljevalci, priložnik in ordonančni častniki. Vojvoda Aosta je kraljev sorodnik.

Ponovni nabori v Italiji.

Italijanske vojaške oblasti so sklenile, da se ti isti črnovojniki, ki so pri zadnjem prebiranju bili spoznani za nesposobne, morajo podvržiti še enkratnemu prebiranju. Namerava se vpoklicati pod orožje tudi letnike od 39 do 42.

Jugoslovani proti italijanskim predrznostim.

„Südslavische Korrespondenz“ prinaša iz pisa nekega vodilnega jugoslovanskega politika sledeče poročilo: Razburjenje med dalmatinskim prebivalstvom, ki je nastalo vsled predrzne italijanske zahteve po dalmatinskem ozemlju je naravnost nepopisno. Avstrijski Hrvati in Srbi so sedaj popolnoma edini. Vsi Jugoslovani bodo kot en mož vstali zoper italijansko požrešnost in bodo branili jugoslovansko posest naše države zoper Italijanè.

Italijanski ubežniki.

Do dne 22. maja je uteklo čez mejo na švicarsko ozemlje čez 1500 italijanskih vojakov.

Italijanska armada.

Italija se je v zadnjih letih, zlasti v času, odkar je Avstrija zapletena v boje na jugu in severu, prav pridno oboroževala.

Italija ima pod orožjem: 96 inanterijskih polkov, vsak polk šteje 3 bataljone prvega poziva in 50 polkov milice vsak po 3 bataljone drugega poziva, nadalje 20 bataljonov teritorialnih čet tretjega poziva. Nadalje 12 polkov bersaljeri vsak po 3 bataljone, vsak četrti bataljon teh polkov pa tvori takozvani bataljon kolesarjev. K temu še pa spada 20 bataljonov milice drugega poziva. Nadalje ima 8 polkov alincev (alpske čete), skupaj 26 bataljonov prvega, 38 stotnih milice drugega in 26 teritorialnih bataljonov milice tretjega poziva.

Kavalerije ima Italija pod orožjem: 29 kavalerijskih polkov, vsak polk po 5 eskadronov prvega in 28 eskadronov milice drugega poziva.

Artilerije ima pod orožjem: 12 kornih artilerijskih polkov, vsak polk po 6 baterij, 24 divizijskih artilerijskih polkov, vsak polk po 6 baterij prvega in 50 baterij milice drugega poziva. Vsaka baterija ima 6 topov. Na vsak armadni zbor, ki je razdejen v 3 divizije, pride tedaj 125 poljskih topov.

Jahačjoča artilerija znaša: 8 baterij, vsaka baterija ima 4 topove.

Težka artilerija: 14 težkih havbičnih baterij prvega in 14 drugega poziva. Gorska artilerija šteje 27 gorskih baterij, vsaka baterija ima 6 topov prvega in 27 gorskih baterij, vsaka po 6 topov drugega poziva.

Trdnjavski artilerija šteje 10 trdnjavskih artilerijskih polkov s skupno 100 trdnjavskimi artilerijskimi stotnjami.

Nadalje ima Italija 24 stotnih saperjev prvega poziva, 12 brzogajnih stotnih, 8 stotnih piroirjev, 12 stotnih za polaganje min, 6 stotnih železniških čet.

Italijansko orožništvo, takozvani karabiniéri, tvori bistveni del italijanske armade. V slučaju vojske sodeluje pri mobilizacijah in opravlja tudi omejeno službo in šteje zavsem 23.000 mož. Finančna straža se nahaja vslučaju vojske pod vojaškim poveljem in šteje 23 bataljonov, vsak bataljon po 3 do 6 stotnij. V slučaju vojske se pritegnejo tudi državni kragari, ki so oblečeni in oboroženi po vojaško, v vojaško službo, zlasti so namenjeni za stražo na meji.

Zavsem šteje mobilizirana italijanska armada okrog 1 milijon mož, katero število se pamore z novimi poklici podvoji. Mobilizacija italijanske armade je bila dovršena že 14. maja, katerega dne so bili poklicani pod orožje najstarejši letniki italijanske milice. Večji del svoje armade je zbrala Italija v severni Italiji, kjer so ji na razpolago zelo goste železnice.

Boj za Dardanele in Carigrad.

Listi pišejo, da nameravajo sedaj tudi Italijani poslati nekaj brodogovja in vojaštva tropsporazumu na pomoč pred Dardanele. Iz dosedanjih bojev je posneti, da se Francozi in Angleži niso nič kaj posebnega dosegli zoper Turke, izgubili pa so že pred Dardanelami nad 50.000 mož. Turški podmorski čoln je v zalivu Saros potopil angleško križarko „Triumph“. Turki tudi poročajo, da so dne 22. t. m. pri vходу v Bospor potopili rusko oklopnico „Pontelimon“.

Angleška vojna ladja „Triumph“ se potopila.

Dne 25. maja popoldne se je v zalivu Saros v Egejskem morju potopila velika angleška vojna ladja „Triumph“, zadeta od strela iz torpeda.

Vojna ladja „Triumph“ je velika angleška vojna ladja, dolga 133 metrov in široka 21,6 metrov. Vzila je z brzino 36 kilometrov v eni uri. Njena posadka je znašala 800 mož. O usodi posadke potopljene angleške vojne ladje ni nič znanega.

Groza položaj naših ujetnikov v Srbiji.

Poveljstvo naših balkanskih čet objavlja poročilo potnike, ki se je vrnil iz Srbije in ki je govoril z avstrijskimi ujetniki. Potnik opisuje brezprimerno revščino teh siromakov sledeče: Videl sam v Nišu ujetnike, ki so pometali mestne ulice in ceste in zraven beračili. Vsi so bili raztrgani, umazani, izstradani in brez vsakega prenočišča. Bolezen je pokosila na tisoče avstrijskih ujetnikov. Vsem ujetnikom je smrt ljubša, nego ujetništvo. Potnik je dobil utis, da so oblasti in ne ljudstvo povzročitelj teh surovosti in je pripravljen, da svoje izpovedi, če treba, potrdi pod prisego. Poročevalec nekega angleškega lista poroča, da uporabljajo naše ujetne vojake za pokopavanje na pegastem legarju umrlih oseb. Prvotno število naših v srbskem ujetništvu se nahajajočih vojakov se je vsled smrti na raznih nalezljivih boleznih skrčilo za polovico.

Avstrijsko-rusko bojišče.

Maribor, 26. maja.

Če je tudi splošna napetost obrnjena proti jugu, kjer je naš nekdanji zaveznik postal naš smrtni sovražnik, ki steguje svoje grabežljive prste po naši zemlji, vendar ne smemo svoje pozornosti odmakniti od položaja na severu, ki se tako ugodno razvija za nas in napreduje od dne do dne. Ta razvoj zasledujemo z radostnim zanimanjem.

Glavni dogodki se te dni vršijo na prostoru krog Przemysla, katerega sedaj avstrijske čete obkoljujejo. Zelo uspešno napredujemo na severni in južnoizhodni strani Przemysla. Naši so zavzeli mesto Radymno ter so ruske protinapade popolnoma ustavili. Število ruskih ujetnikov v Galiciji je v času od 2. maja do danes naraslo do okroglo 200.000 mož.

Iz izhodne Galicije in Bukovine ni podrobnejših poročil. Na Rusko-Poljskem avstrijsko napredujemo v gorovju severno od Kielec; na severnem Ruskem pa so Nemci ob Njemen in Dubiši Ruše zopet močno nalepli.

Zopet velika zmaga v Galiciji.

Dunaj, 25. maja.

Avstrijski generalni štab uradno razglasa:

V srednji Galiciji napadajo zavezniške nemško-avstrijske čete na celi fronti od Sieniave do gornjega toka reke Dujester močne ruske čete. Armada generala Mackensena, v kateri se bori tudi 6. avstrijski armadni zbor, je zavzela Radymno (severno od Przemysla ob reki San) in je na izhodni in na južnoizhodni strani tega mesta prešla do reke San. Sovražnik, ki skuša s številnimi protinapadi si nazaj priboriti izgubljeno ozemlje, je bil povsod vržen nazaj. Je izgubil 21.000 ujetnikov, 39 topov in čez 40 strojnih pušk.

Armadi generalov Bucllila in Böhm-Ermollija, ki prodirata južno-izhodno od Przemysla, sta v središčih bojnih pridobili ozemlja in sta vrgli sovražnika čez Blonia-planoto. Napad se nadaljuje na celi črti. Sicer se pa položaj na severo-izhodnem bojišču ni spremenil.

Przemysl obkoljen.

Pritisak naših čet na ruske postojanke ob črti: Przemysl—Grodke je vedno uspešnejši. Dan za danom pridobivajo naši novega ozemlja na tem prostoru. Med tem, ko se del naših čet bori že v okolici Moščike (severoizhodno od Przemysla), je avstrijska obkoljevalna armada pričela oblegati trdnjavo. Vojaški oddelki, kateri prodirajo na črti pri Grodeku, so že tako blizu železnice, ki je sedaj edina zveza ruske posadke v trdnjavi z izhodno Galicijo, da jo topovski strel že lahko dosežejo. Ti oddelki neprestan prodirajo naprej. Sedaj je črta, katero so imeli Rusi po zimi zasedeno, po naših četah prekoračena. Naši se nahajajo že na onih postojankah, na katerih je stala po zimi tedanja avstrijska brambna armada. A drugi del avstrijske armade pa je prodril že celo dalje in sicer do poljskih utrdb starega Przemysla. In dne 24. maja so te čete došle tik pred utrjeni pas przemyslske trdnjave. Rusi so med odmorom postavili na razrušenih utrdbah nove okope in so postavili na nje topove, ki so jih po zimi rabili v borbi za trdnjavo. Od Lvova so Rusi v veliki naglici poslali novih čet Przemyslu na pomoč. Naša artilerija je že pričela z vseh strani obstreljevati trdnjavo in razvaline prejšnjih avstrijskih utrdb.

Novi vpoklici v Rusiji.

Kakor poroča „Rječ“, je izdal car ukaz z dne 2. maja, ki odreja vpoklice vseh vojne službe sproščanih Rusov, kakor tudi zahteva od pripadnikov neizvežbanih črnovojnikov posebn vojni davek, ki se bo plačeval skozi 18 let in se bo razdelil sorazmerno po dohodkov in bo znašal povprečno 6 od 2000 rubljev.

Vsak 85. ruski državljani vojni ujetnik.

Ruska poročila pravijo, da se nahaja za vsem 500.000 Rusov v ujetništvu. Temu nasprotno je pa uradno dognano, da se nahaja v nemškem ujetništvu 5261 ruskih častnikov in 530.000 mož, v avstrijskem ujetništvu pa 1900 ruskih častnikov in 360.000 mož. K

temu še pa pride najmanj 240.000 ruskih ujetnikov, v sedanjih bojih, ki se pa niso v seznamu ujetnikov, torej znaša število ruskih ujetnikov vel ko čez eden milijon. Če se računa, da je od 170 milijonov duš ruskega prebivalstva polovica moškega spola, tedaj že pride na vsakega 85. ruskega moškega državljana eden ujetnik bodisi v nemškem, bodisi v avstrijskem ujetništvu, čeprav se pri tem računajo tudi otroci v zibelki.

Vzidana dekleta.

Poročevalcu madžarskega lista „Az Ujsag“ je pripovedoval judovski duhovnik v Tarnovu, da se je dalo 118 zalih mladih deklet pred vhom Rusov v Tarnov vzidati v neko skladišče, da se tako skrijejo pred Rusi. Dekleta so preskrbeli z dovolj veliko množino svežega živeža, ki so jim ga dostavljali vsakih 14 dni. Celih 6 mesev so ostale mladenke vzidane v dotičnem skladišču in so se tako obvarovale pred Rusi, kateri jih na srečo niso izsledili. Ko so naš Tarnov zasedli, so jih takoj rešili iz neprijetnega stanovanja.

Kmečke pritožbe.

V „Grazer Volksblattu“ objavlja voditelj štajerskih kršč.-soc. kmetov, deželni odbornik Hagenhofer, sledeče vrste:

Akoravno je letos pričakovati zelo ugodne letine, moramo z našimi zalogami prav varčno ravnati, ker nikakor ne vemo, kako dolgo bo še vojska trajala. Dobro bi bilo, ako bi se delovalo nato, da se po celi državi uveljavi jednotno postopanje glede razdelitve živil, ki jih posedujemo. Potem se ne bo zgodilo, da bi v enem delu naše države pekli kruh iz čiste pšenične moke, med tem ko se morajo v drugih pokrajinah strogo ozirati na predpisano mešanje moke. Ozirati se bo moralo tudi na to, da bodo cene za moko in žito, kakor tudi za meso, povsod približno enako visoke. Nujno je treba javne činitelje opozoriti na to, da je popolnoma nenaravno, ako se misli, da morajo tisti, ki od 3. ure zjutraj do pozne noči pridno delajo, da nam priskrbijo potrebnega živeža in se pri svojem delu navezani večinoma samo na zavzivanje kruha in drugih močnatih jedil, biti zadovoljni in shajati z isto množino moke, kakor tisti, ki jim ni treba tako težko delati in se lahko vsak dan dvakrat nasitijo z mesom.

To je naravnost nemogoče. Da je to res tako, se bo kmalu pokazalo. Upamo torej, da bodo na merodajnih mestih sprevideli, da niso kmetje krivi, ako se račun ne bo vjemal. Poleg tega pa bi se zapisovanje zalog žita in moke lahko popolnoma drugače vršilo. O tem se je že mnogo pisalo. Trdimo pa: V bodoče se naj zaloge žita in moke zapisujejo po strokovnjakih in se naj preračuni, kar kmet res neobhodno rabi za se, za svojo družino, za vse delavske moči in za svojo živino. Ko se bo to natančno in pravično zapisalo, se bo videlo, koliko je žita in moke odveč za druge sloje. S tem se bo prihranilo mnogo sitnosti in n. pr. ne bo treba kmeta radi zamolčanja zalog naznanjati oblasti, poleg tega pa se bo dobilo tudi natančno sliko in podroben račun o zalogah. A tudi stranke in sloji, ki morajo kurovati živež potem ne bodo tako odirane, kakor se žalibog sedaj mnogokje zgodi. Če se ta zadeva na tej podlagi izvrši, se tudi ne bo smelo več zgoditi, da bi se izdale prepovedi o izvozu živil, ki se pa končno pravzaprav itak ne dajo izvršiti.

V teh važnih vprašanjih morata civilna in vojaška uprava popolnoma jednotno in zavečajoč se važnega cilja skupno nastopati in se ne sme pripustiti, da bi se ti dve oblasti borile druga proti drugi kot tekmeč.

Politične oblasti morajo smatrati kot svojo izvršeno in strogo dolžnost, da gledajo na to, da se polja ne samo obdelujejo, temveč da se nasajeni ali že rosejani poljski sadeži primerno varujejo proti pokončevanju, ki ga povzročuje divjačina. V tem oziru prihajajo dan za dnevom pritožbe, iz katerih je razvidno, da se lovška zabava lovskih lastnikov vedno še višje ceni, kot pridelovanje živil. To se mora na vsak način nehati. Stara in znana stvar je, da divjačina napravi na polju mnogo več škode, kot je sama vredna.

Razne novice.

* **Ne hudajte se, če dobite list prepoznal!** Radi izvanrednih dogodkov na našem jugu vozi le malo število poštnih vlakov iz Maribora proti jugu. Zavaljo tega bodo morda odslej dobivali naročniki „Slovenskega Gospodarja“ po nekaterih krajih nekaj časa pozneje kot navadno. Prosim Vas, ne hudajte se radi tega nad upravnistvom. Tudi reklamacije so v tem oziru sedaj popolnoma brezpredmetne. V vojaškem času je potrežljivost posebnega priporočila vredna lastnost.

* **Obrekovalci duhovnikov pod ključem.** Kakor smo že poročali, se je zadnji čas nečedna gonja zoper katoliške duhovnike pričela tudi v nemškem delu Avstrije, in sicer na Gornjem in Nižnjem Avstrijskem. Posebno v šentipolitski škofiji so bile te hujskarije na dnevnem redu. Tamošnje državno pravdnistvo je vsled posredovanja šentipolitskega škofa obrekovalcem stoplo odločno na prste. Dne 26. maja je državno pravdnistvo v St. Hipolitu dalo zapreti 9 oseb, ki so širili neresnične govore o duhovnikih, proti 25 osebam pa je nastopilo pot obtožbe. Obravnava proti 34 drugim, večinoma imovnim osebam se bo vršila že meseca junija pred okrožnim sodiščem v St. Hipolitu.